

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

*Факультет № 6
Кафедра соціології та психології*

РОБОЧА ПРОГРАМА

з навчальної дисципліни «Психотерапія та психокорекція»
обов'язкових компонент освітньої програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

053 Психологія (практична психологія)

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол № 7 від 30.08.2023 р.

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол № 7 від 25.08.2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та
соціально-економічних дисциплін
Протокол № 7 від 29.08.2023 р.

Розглянуто на засіданні кафедри соціології та психології
Протокол № 8 від 15.08.2023 р.

Розробник:

Доцент кафедри соціології та психології, кандидат біологічних наук, доцент
Шахова О.Г.

Рецензенти:

1. Доцент кафедри загальної психології факультету психології ХНУ імені В.Н. Каразіна, кандидат психологічних наук, доцент Невоєнна О.А.
2. Доцент кафедри соціології та психології факультету № 6 ХНУВС, кандидат психологічних наук, доцент Жданова І.В.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 8 Загальна кількість годин – 240 Кількість тем – 10	05 Соціальні та поведінкові науки; 053 Психологія, Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Навчальний курс – 3/4 Семестр - 6/7 Види контролю: 6/залік, 7/екзамен
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання Лекції – 64; Семінарські заняття – 32; Практичні заняття – 32 Лабораторні заняття – немає потреби Самостійна робота – 112; Індивідуальні завдання: Курсова робота – немає Реферати – немає	заочна форма навчання Лекції – 20 Семінарські заняття – 10 Практичні заняття – 10; Лабораторні заняття – немає потреби; Самостійна робота – 200 Індивідуальні завдання: Курсова робота – немає Реферати – немає	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни.

Мета вивчення навчальної дисципліни «Психотерапія та психокорекція» - формування системи теоретичних та практичних знань з психокорекційної та психотерапевтичної роботи; формування вмінь та навичок практичного використання сучасних методів психологічної корекції та психотерапії у професійній діяльності психолога.

Курс має два основні **завдання**:

теоретично - методичне, направлене на засвоєння студентами системи знань про основні теоретичні напрямки психокорекції та психотерапії, основні методи та техніки психокорекції та психотерапії в кожному напрямку, розуміння індивідуального підходу щодо різних психологічних проблем та особливостей особистості клієнта;

практичне - направлене на формування вмінь та навичок конкретних ефективних методів та технік психокорекції в рамках роботи практичного психолога.

Міждисциплінарні зв'язки: загальна психологія, фізіологія ВНД з основами психофізіології, психодіагностика, диференційна психологія, клінічна психологія, психологічне консультування, психологічна реабілітація.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

Основні принципи надання психологічної допомоги;
 Різновиди теоретичних напрямів в парадигмі надання психологічної допомоги;
 Корекційні програми, направлені на роботу по конкретних психологічних проблемах;
 Психотехнічні прийоми корекційних дій при роботі з різними категоріями тих, що звертаються;
 Оздоровчі психотехніки у професійній діяльності психолога;
 Шляхи досягнення оптимального рівня життєдіяльності;
 Можливості вживання психокорекційних заходів в психопрофілактичній роботі практичного психолога;
 Основні техніки, які застосовуються у різних напрямках психокорекції та психотерапії.

вміти:

- оперувати категоріально-понятійним апаратом психотерапії та психокорекції;
- організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову);
- користуватися методами психодіагностики з метою надання відповідної психологічної допомоги.
- обирати доцільний метод психологічної допомоги;
- складати план та програми психокорекції;
- здійснювати основні психотерапевтичні техніки в професійній діяльності психолога;
- застосовувати різні психотехнічні прийоми психокорекції проблем, що виникають у психолога в аспекті самодопомоги;
- розробляти та реалізовувати психотерапевтичні та адаптаційні заходи, спрямовані на відновлення психологічного і психічного здоров'я громадян;
- визначати ефективність психокорекції та психотерапії.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність	І. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.	
	ЗК-1	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
Загальні компетентності	ЗК-2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

	ЗК-4	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
	ЗК-5	Здатність бути критичним і самокритичним.
	ЗК-6	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
	ЗК-8	Навички міжособистісної взаємодії.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-1	Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
	СК-3	Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
	СК-7	Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.
	СК-8	Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).
	СК-9	Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну діяльність відповідно до запиту.
	СК-11	Здатність дотримуватися норм професійної етики.
	СК-12	Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.
	СК-13	Здатність до розроблення та реалізації психологічної корекції в залежності від потреб конкретних індивідів та груп.
	СК-14	Здатність розробляти та реалізовувати психотерапевтичні та адаптаційні заходи, спрямовані на відновлення психологічного і психічного здоров'я громадян, які перебувають у кризі.

3. Програма навчальної дисципліни

Семестр 6. Основні напрямки та підходи в психотерапії та психокорекції.

Тема №1. Проблеми психокорекційної та психотерапевтичної роботи.

Поняття «психологічна допомога». Визначення психотерапії та психокорекції. Співвідношення понять психокорекція і психотерапія. Сутність психологічної корекції та її види. Принципи надання психологічної допомоги. Принципи психокорекційної та психотерапевтичної роботи. Цілі

та завдання психокорекції та психотерапії. Ефективність психокорекційного та психотерапевтичного впливу. Специфіка групової форми психотерапії та психокорекції. Особливості комплектування групи. Групова динаміка: завдання та норми групи; групове напруження, групове згуртування; фази розвитку групи. Чинники, які впливають на ефективність психокорекційної та психотерапевтичної роботи.

Тема № 2. Психодинамічний напрямок у психокорекції та психотерапії.

Психодинамічна психотерапія. Сутність психодинамічного підходу. Теоретичні основи та задачі психодинамічної психотерапії. Основні теоретичні положення теорії З. Фрейда. Стадії психосексуального розвитку за З.Фрейдом. Метод психоаналізу З.Фрейда. Основні техніки психоаналізу. Аналіз сновидів. Аналіз помилкових дій та вільних асоціацій. Аналіз опору. Перенесення та контрперенесення. Конфронтація. Основні теоретичні положення аналітичної психології К. Юнга. Основні теоретичні положення теорії А. Адлера. Психотехніки в індивідуальній психології А. Адлера. Аналіз ранніх спогадів. Тілесно – орієнтований підхід у психотерапії.

Тема № 3. Поведінковий напрямок у психокорекції та психотерапії.

Сутність поведінкового напрямку в психокорекції та психотерапії. Основні поняття та сфери застосування поведінкової корекції. Концепція неврозу в поведінковій психотерапії. Причини розладів поведінки та можливості її виправлення в рамках поведінкового підходу. Техніки біхевіоризму: "позитивне підкріплення", "негативне підкріплення"; "контроль стимулу"; "покарання", "тайм-аут"; методи релаксації. Систематична десенсибілізація Вольпе. Аверсивний метод і метод "повені". Тренінг вмінь (виконавської компетентності). Жетонна терапія. Сучасні поведінкові напрями у психокорекції та психотерапії.

Тема № 4. Когнітивно-поведінковий напрямок у психокорекції та психотерапії.

Сутність раціонально-емотивної терапії А. Елліса та когнітивного підходу А. Бека. АВС-техніка А.Елліса. Техніки РЕТ: обговорення та спростування ірраціональних поглядів; когнітивне домашнє завдання; раціонально-емотивна уява; рольова гра; «Атака на страх». Етапи та техніки когнітивної терапії. Дискутування, поведінкові та емотивні когнітивні техніки за А. Елісом. Автоматичні думки, когнітивні карти, основні когнітивні помилки за А.Беком. Техніки виявлення й ідентифікації автоматичних думок за А. Беком. Техніки перевірки реалістичності й коректування автоматичних думок за А. Беком. Реальнісна терапія В. Гласера.

Тема № 5. Гуманістичний підхід у психокорекції та психотерапії.

Клієнт-центрований підхід К. Роджерса. Основні поняття клієнт-центрованого підходу: "поле досвіду", "самість", "Я"-реальне, "Я"- ідеальне, "тенденція до самоактуалізації". Цілі корекції та умови психокорекції за Роджерсом. Позиція психолога: конгруентність, позитивна оцінка, емпатичне

сприймання клієнта. Техніки: встановлення конгруентності, вербалізація, відображення емоцій. Етапи корекційного процесу.

Тема № 6. Екзистенційний напрямок у психокорекції та психотерапії.

Сутність та джерела екзистенційного напрямку психотерапії. Основні поняття: "діалог", "досвід", "переживання", "аутентичність", "самоактуалізація", "цінність", "буття у світі", "життєвий світ", "подія". Підходи до вирішення проблем в екзистенційної психотерапії. Сутність та техніки логотерапії В.Франкла. Логоаналіз. Гештальттерапія. Цілі та задачі гештальттерапії. Захисні механізми (або механізми переривання контакту) за Ф.Перлзом. Рівні неврозу за Ф. Перлзом. Основні техніки роботи в гештальт-терапії.

Семестр 7. Психокорекція труднощів дитячого та підліткового віку

Тема № 7. Особливості психокорекції та психотерапії дітей та підлітків.

Визначення психокорекції дітей та підлітків. Історія розвитку психотерапії та психокорекції дітей та підлітків. Основні напрямки та методи психотерапії та психокорекції дітей та підлітків. Специфіка використання психокорекції у роботі з дітьми та підлітками: врахування віку і рівня розвитку дитини. Принципи психокорекції дітей та підлітків. Показання та протипоказання до окремих видів психокорекції дітей та підлітків. Особливості індивідуальної дитячої психотерапії та психокорекції. Групова психокорекція дітей та підлітків. Етапи психотерапії та психокорекції дітей та підлітків. Методичні засоби психотерапії та психокорекції дітей та підлітків.

Тема № 8. Основні психопатологічні розлади дітей та підлітків. Вікові особливості психопатології дітей та підлітків. 4 основних вікових рівня переважання нервово-психічного реагування у дітей та підлітків: сомато-вегетативний (0-3 роки); психомоторний (4-7 років); афективний (5-10 років); емоційно-ідіаторний (11-17 років).

Основні психопатологічні розлади дітей і підлітків. Розлади відчуттів і сприйняття. Розлади психомоторики. Розлади потягів у дітей та підлітків. Емоційні (афективні) розлади у дітей та підлітків. Порушення абстрактного пізнання у дітей та підлітків.

Тема № 9. Планування психокорекції та психотерапії дітей та підлітків. Програми психокорекції.

Основні види психокорекції. Основні види психокорекційних програм. Основні принципи складання та вимоги до побудови психокорекційних програм. Схема складання програми психокорекції. Планування психотерапії та психокорекції. Стратегічна модель психотерапії за Оудсхоорном. Мультимодальний профіль психотерапії за Лазарусом.

Тема № 10. Консультування батьків з питань психокорекції дітей та підлітків. Сімейна психотерапія.

Сучасні підходи до виховання батьків та підвищення їх чутливості до проблем дітей та підлітків. Сучасні напрямки сімейної психотерапії.

Тема № 11. Сучасні підходи до психотерапії та психокорекції дітей та підлітків. Ігрова психотерапія та психокорекція. Психоаналітична ігрова психотерапія: структурована ігрова терапія (ігрова терапія відреагування) Д.Леві, терапія відносин. Непряма ігрова терапія, центрована на клієнті / дитині. Поведінковий напрямок в ігровій терапії. Когнітивно-поведінкова ігрова терапія. Казкотерапія у роботі з дітьми та підлітками. Пісочна терапія у роботі з дітьми та підлітками.

Тема № 12. Психотерапія та психокорекція дітей в стресових і постстресових станах. Кризове втручання в умовах війни». Поняття про психологічну травму, гостру реакцію на стрес та ПТСР. Причини і прояви психологічних травм у дітей та підлітків. Завдання екстреної психологічної допомоги. Відновлення вітальних функцій та активності. Впорядкування активності і відреагування переживань. Відновлення дій, що розпалися. Символічна переробка переживань.

Тема № 13. Психотерапія та психокорекція емоційних та поведінкових розладів у дітей та підлітків. Теоретичне обґрунтування психотерапії синдрому дефіциту уваги і гіперактивності у дітей. Психологічні особливості дітей з дефіцитом уваги та гіперактивністю. Методи психотерапії та психокорекції дітей з дефіцитом уваги і гіперактивністю. Теоретичне обґрунтування та методи психотерапії та психокорекції дітей з агресивними розладами. Теоретичне обґрунтування психотерапії тривожних та депресивних розладів у дітей та підлітків. Сучасні підходи до психотерапії та психокорекції тривожних та депресивних розладів у дітей та підлітків.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 6. Основні напрямки та підходи в психотерапії та психокорекції							
Тема №1. Проблеми психокорекційної та психотерапевтичної роботи.	10	4	2	2	-	2	
Тема№ 2. Психодинамічний напрямок у	20	4	4	4	-	8	

психокорекції та психотерапії							
Тема № 3 Поведінковий напрямок у психокорекції та психотерапії	30	8	4	4	-	14	
Тема № 4. Когнітивно-поведінковий напрямок у психокорекції й психотерапії.	20	6	2	2	-	10	
Тема № 5. Гуманістичний підхід у психокорекції та психотерапії.	20	4	2	2	-	12	
Тема № 6. Екзистенційний напрямок	20	6	2	2	-	10	Залік
Всього за семестр № 6:	120	32	16	16		56	
Семестр № 7. Психокорекція труднощів дитячого та підліткового віку							
Тема № 7. Особливості психокорекції та психотерапії дітей та підлітків.	20	4	2	2	-	12	
Тема № 8. Основні психопатологічні розлади дітей та підлітків.	20	4	2	2	-	12	
Тема № 9. Планування психокорекції та психотерапії дітей та підлітків. Програми психокорекції.	20	4	2	2	-	12	
Тема № 10. Консультування батьків з питань психокорекції дітей та підлітків. Сімейна психотерапія.	10	2	2	2	-	4	
Тема № 11. Сучасні підходи до психотерапії та психокорекції дітей та підлітків.	20	6	4	4	-	6	
Тема № 12. Психотерапія та психокорекція дітей в стресових і постстресових станах.	10	4	2	2	-	2	
Тема № 13. Психотерапія та психокорекція емоційних та поведінкових розладів у дітей та підлітків.	20	8	2	2	-	8	
Всього за семестр № 7:	120	32	16	16	-	56	
Всього за семестри № 6/7:	240	64	32	32	-	112	Екзам ен

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 6. Основні напрямки та підходи в психотерапії та психокорекції							

Тема №1. Проблеми психокорекційної та психотерапевтичної роботи.	20	2	1	-	-	17	
Тема № 2. Психодинамічний напрямок у психокорекції та психотерапії	20	2	1	-	-	17	
Тема № 3 Поведінковий напрямок у психокорекції та психотерапії	30	2	1	2	-	25	
Тема № 4. Когнітивно-поведінковий напрямок у психокорекції й психотерапії.	20	1	1	1	-	17	
Тема № 5. Гуманістичний підхід у психокорекції та психотерапії.	10	1	1	1	-	7	
Тема № 6. Екзистенційний напрямок	20	2	1	2	-	15	Залік
Всього за семестр № 6:	120	10	6	6	-	98	
Семестр № 7. Психокорекція труднощів дитячого та підліткового віку							
Тема № 7. Особливості психокорекції та психотерапії дітей та підлітків.	20	2	2	-	-	16	
Тема № 8. Основні психопатологічні розлади дітей та підлітків.	20	-	-	-	-	20	
Тема № 9. Планування психокорекції та психотерапії дітей та підлітків. Програми психокорекції.	20	-	-	-	-	20	
Тема № 10. Консультування батьків з питань психокорекції дітей та підлітків. Сімейна психотерапія.	10	2	-	2	-	6	
Тема № 11. Сучасні підходи до психотерапії та психокорекції дітей та підлітків.	20	2	2	2	-	14	
Тема № 12. Психотерапія та психокорекція дітей в стресових і постстресових станах.	10	2	-	-	-	8	
Тема № 13. Психотерапія та психокорекція емоційних та поведінкових розладів у дітей та підлітків.	20	2	-	-	-	18	
Всього за семестр № 7:	120	10	4	4		102	
Всього за семестри № 6/7:	240	20	10	10	-	200	Екзам ен

4.1.4. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни			Література:
	Тема №1. Проблеми психокорекційної та психотерапевтичної роботи.		
	Практичне заняття 1. Підготувати тези на теми: <ul style="list-style-type: none"> Особливості комплектування групи. Групова динаміка: завдання та норми групи; групове напруження; групове згуртування; фази розвитку групи. 		1,2, 6, 9
	Тема 2. Психодинамічний напрямок у психокорекції та психотерапії.		

	<p>Практичне заняття</p> <p>Проведення методики Келлермана – Плутчика для виявлення захисних механізмів особистості.</p> <ol style="list-style-type: none"> Опрацювання результатів та формування висновків. Виконати тестові завдання по психоаналізу З.Фрейда (7 питань) для закріплення та поглиблення знань студентів, отриманих на лекціях. <p>Практичне заняття. Психокорекційні техніки в аналітичній психології К.Юнга та індивідуальній психології А.Адлера.</p> <ol style="list-style-type: none"> Робота з першоджерелами – законспектувати розділ 3, Юнг К. – Г. Проблема душі нашого часу – М.: Прогресс; Универс, 1993. <p>Практичне заняття.</p> <p>Психотехніки в індивідуальній психології А. Адлера.</p> <p>Робота з першоджерелами – законспектувати тези на тему:</p> <ol style="list-style-type: none"> «Основні психотехніки в індивідуальній психології А.Адлера». Адлер А. Практика и теория индивидуальной психологии. – М.: Прогресс, 1995. 	1, 2, 4,5,9
	Тема №3. Поведінковий напрямок у психокорекції та психотерапії	
	<p>Практичне заняття. Методи релаксації в поведінковому напрямку психокорекційної роботи.</p> <ol style="list-style-type: none"> Підготувати тезу на тему: Тренінг вмінь (виконавської компетентності). Відпрацювання релаксаційних вправ: «Вправа Антистрессова релаксація» (рекомендована Всесвітньою організацією охорони здоров'я); «Методика релаксації за Джекобсоном». Опрацювання результатів та формування висновків. 	2,3,6
	<p>Практичне заняття. Техніки психокорекційної роботи в біхевіоральному напрямку.</p> <p>Підготувати тези на тему: Сучасні техніки психологічної роботи в біхевіоральному напрямку.</p> <ol style="list-style-type: none"> Відпрацювання методики «Систематична десенсибілізація за Вольпе». Опрацювання результатів та формування висновків. 	2,3,6,
	Тема № 4. Когнітивно-поведінковий напрямок у психокорекції та психотерапії	
	<ol style="list-style-type: none"> Підготувати тези на тему: Основні риси людей, які самоактуалізуються за А. Елісом. Виконати завдання по основній формулі АВС. Вправи «Відстежування своїх думок»; «Кращі приклади з власного минулого». Опрацювання результатів та формування висновків. 	2,5,7,8
	Тема № 5. Гуманістичний підхід у психокорекції та психотерапії.	

		<p>Підготувати відповіді на запитання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Основні поняття клієнт-центрованого підходу: "поле досвіду", "самість", "Я"-реальне, "Я"- ідеальне, "тенденція до самоактуалізації". • Цілі корекції та умови психокорекції за Роджерсом. Позиція психолога: конгруентність, позитивна оцінка, емпатичне сприймання клієнта. • Техніки: встановлення конгруентності, вербалізація, відображення емоцій. • Етапи корекційного процесу. • Законспектувати розділ «Процес становлення особистості». <p>Робота с першоджерелами – анотування Перлз Ф. Опыты психологии самосознания. М., 1993. Формування висновків.</p>	1,4,5
		<p>Реферати за темами:</p> <p>1.Становлення особистості за К.Роджерсом.</p>	1,4,5
		Тема №6. Екзистенційний напрямок у психокорекції та психотерапії.	
		<p>1. Робота з першоджерелами: підготувати тези: « Основні поняття логотерапії».</p> <p>2. Підготувати тезу: «Логоаналіз як метод психологічної корекції».</p>	2,3
		Семестр 7. Психокорекція труднощів дитячого та підліткового віку	
		<p>Тема № 7. Особливості психокорекції та психотерапії дітей та підлітків.</p> <p>Законспектувати розділ „Групова психотерапія підлітків” з психотерапевтичної енциклопедії.</p>	10
		<p>Тема № 8. Основні психопатологічні розлади дітей та підлітків.</p> <p>Скласти граф-схему основних психопатологічних розладів у дітей та підлітків.</p>	1,5,9
		<p>Тема № 9. Планування психокорекції та психотерапії дітей та підлітків. Програми психокорекції.</p> <p>Завдання 1. Визначте привід звернення до психотерапевта і рівні проблем підлітка К. відповідно до схеми стратегічної моделі Оудсхоорна</p> <p>Завдання 2. Проведіть системний аналіз випадку К., склавши мультимодальний профіль (по А.Лазарусу). Виділіть основні проблеми К. і можливі варіанти психотерапевтичних втручань, занесіть їх в таблицю.</p>	1,3,4,9
		<p>Тема № 10. Консультування батьків з питань психокорекції дітей та підлітків. Сімейна психотерапія.</p> <p>Законспектувати цілі роботи, основні положення, форми</p>	1,3,5, 9

		роботи й основні техніки сімейної психотерапії; розв'язати ситуаційне завдання	
		Тема № 11. Сучасні підходи до психотерапії та психокорекції дітей та підлітків. Завдання 1. Обрати опрацювати гру з поведінкового напрямку для корекції агресивності у дитини. Завдання 2. Написати психотерапевтичну казку для корекції соціальних страхів.	2,6,9
		Тема № 12. Психотерапія та психокорекція дітей в стресових і постстресових станах. Завдання 1. Скласти програму індивідуального заняття з дитиною, яка перебуває у стресовому стані у зв'язку із розлученням батьків. Завдання 2. Скласти програму індивідуального заняття з дитиною, яка перебуває у післястресовому стані після перебування в осередку екстремальних подій.	2,6,9
		Тема № 13. Психотерапія та психокорекція емоційних та поведінкових розладів у дітей та підлітків. Скласти програму групового заняття з неповнолітніми з емоційними та поведінковими розладами	1,3,6,8,9

5. Індивідуальні навчально-дослідні завдання

5.1.1. Теми рефератів

не передбачено навчальним планом

5.1.2. Теми курсових робіт

не передбачено навчальним планом

5.1.3. Теми наукових робіт

не передбачено навчальним планом

6. Методи навчання

Навчання з дисципліни проходить у формі: лекцій, семінарських та практичних занять, а також самостійної та індивідуальної роботи.

Використовуються наступні методи навчання:

- мультимедійні лекції;
- метод проблемного викладання;
- інтерактивний метод;
- інтерактивний метод роботи в малих групах;
- частково-пошуковий метод;
- метод моделювання,
- метод проектів;
- метод аналізу кейсів.

Самостійна робота за кожною темою передбачає:

- конспектування лекцій та самостійне опрацювання лекційного матеріалу за власним конспектом лекцій;
- вивчення наукової літератури за темою;
- роботу зі словниками та періодичними виданнями;
- виконання схематичних завдань, складання таблиць тощо.

Індивідуальна робота передбачає виконання наукових робіт у вигляді психокорекційних програм.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль. 6 семестр (залік)

1. Визначення психотерапії та психокорекції. Сутність психотерапії та психокорекції.
2. Співвідношення понять "психологічне консультування", "психотерапія" і "психокорекція".
3. Основні моделі психотерапії.
4. Принципи надання психологічної допомоги.
5. Психологічне здоров'я: компоненти та рівні.
6. Основні види психокорекційних програм та принципи їх побудови.
7. Оцінювання ефективності психотерапевтичних та психокорекційних заходів.
8. Сутність індивідуальної психотерапії та психокорекції. Показання для індивідуальної психотерапії та психокорекції.
9. Основні методи індивідуального психокорекційного впливу.
10. Специфіка групової форми психотерапії та психокорекції.
11. Особливості комплектування групи.
12. Сутність психодинамічного напрямку в психотерапії та психокорекції.
13. Ціль, завдання та техніки психоаналізу.
14. Психодинамічні методи в роботі з дітьми.
15. Основні теоретичні положення аналітичної психотерапії К. Юнга.
16. Основні теоретичні положення індивідуальної психотерапії А. Адлера.
17. Психотехніки в індивідуальній психотерапії А. Адлера. Техніка «аналіз ранніх спогадів».
18. Тілесно – орієнтований підхід у психотерапії та психокорекції.
19. Сутність поведінкового напрямку в психотерапії та психокорекції.
20. Основні поняття та сфери застосування поведінкової корекції.
21. Техніки біхевіоризму: "позитивне підкріплення", "негативне підкріплення"; "покарання", "гальмування", "тайм-аут".
22. Методи релаксації.
23. Систематична десенсибілізація за Вольпе.
24. Жетонна терапія. Система накопичення балів.
25. Сутність когнітивно-поведінкового підходу в психокорекції та психотерапії.
26. Сутність когнітивного підходу А. Бека. Автоматичні думки й основні когнітивні помилки за А.Беком.

27. Раціонально-емотивна терапія А. Еліса. Техніки РЕТ: АБС-модель, обговорення та спростування ірраціональних поглядів.
28. Реальнісна терапія В. Гласера.
29. Сутність гуманістичного напрямку в психокорекції та психотерапії.
30. Клієнт-центрований підхід К. Роджерса. Цілі та умови психотерапії, позиція психолога: конгруентність, позитивна оцінка, емпатичне сприймання клієнта.
31. Сутність екзистенційного підходу в психокорекції та психотерапії.
32. Сутність та техніки логотерапії В. Франкла.
33. Сутність та техніки гештальт-терапії. Захисні механізми (або механізми переривання контакту) за Ф. Перлзом.

7 семестр (екзамен)

1. Історія розвитку психотерапії дітей та підлітків.
2. Основні напрямки й методи психотерапії та психокорекції дітей та підлітків.
3. Показання та протипоказання до окремих видів психотерапії та психокорекції дітей та підлітків.
4. Особливості психотерапії та психокорекції дітей та підлітків.
5. Етапи психотерапії та психокорекції дітей та підлітків.
6. Основні психопатологічні розлади дітей і підлітків.
7. Основні види та принципи психокорекції дітей та підлітків.
8. Основні вимоги до побудови психокорекційних програм. Схема складання програми психокорекції.
9. Планування психотерапії та психокорекції дітей та підлітків. Стратегічна модель психотерапії за Оудсхоорном.
10. Планування психотерапії та психокорекції дітей та підлітків. Мультиmodalний профіль психотерапії за Лазарусом.
11. Схема складання програми психокорекції.
12. Особливості психотерапії дітей в стресових та постстресових станах.
13. Екстренна психологічна допомога дітям.
14. Арт-методи психокорекції та психотерапії.
15. Психодіагностичні та психотерапевтичні аспекти дитячого малюнка.
16. Сутність та основні методи ігрової психокорекції та психотерапії.
17. Психологічні особливості дітей з дефіцитом уваги і гіперактивністю. Методи психотерапії дітей з дефіцитом уваги і гіперактивністю.
18. Сучасні підходи до психотерапії депресивних розладів і суїцидальної поведінки у дітей та підлітків.
19. Сучасні підходи до психотерапії тривожних розладів у дітей і підлітків.
20. Теоретичне обґрунтування психотерапії емоційних розладів та порушень поведінки дітей та підлітків.
21. Методи психотерапії агресивних розладів дітей і підлітків.
22. Сучасні методи психотерапії страхів у дітей.
23. Поведінкова психотерапія страхів.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Оцінювання навчальної дисципліни проводиться за результатами поточного та підсумкового контролю:

- поточний контроль - 50 балів
- підсумковий контроль 50 балів.

Оцінка за поточний контроль складається з оцінювання аудиторної та результатів самостійної роботи здобувача.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни за семестр, визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені).

Здобувач вищої освіти має право на визнання результатів навчання (умінь, компетентностей) у неформальній та/або інформальній освіті, які поширюється на дисципліни обов'язкової та вибіркової компонент, що за тематикою та змістом відповідають як навчальній дисципліні загалом, так і її окремим розділам, темам, індивідуальним завданням (курсова робота, контрольна робота тощо), які передбачені робочою програмою (силабусом) конкретної навчальної дисципліни. (Посилання на Положення про порядок визнання в Харківському національному університеті внутрішніх справ **результатів** навчання (умінь, компетентностей) у неформальній та/або інформальній освіті

http://univd.edu.ua/files/generaldocs/non_formal_education.pdf

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських та практичних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи;
- оцінка роботи в малих групах.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни, рівень самостійної підготовки до занять.

Поточний контроль. До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час практичних занять;
- якості виконання самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи

враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів враховуються такі види робіт: навчальні заняття (практичні) самостійна робота (виконання домашніх завдань, ведення конспектів, виконання прагматичних завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, передбаченій робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. ***Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.*** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить **50**.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру, та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

*Підсумкові бали
навчальної
дисципліни*

*Загальна кількість балів
(перед підсумковим
контролем)*

*Кількість балів за
підсумковим контролем*

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамен) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий –

комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівники.

Умови визначення навчального рейтингу здобувача, а також вимоги і критерії оцінювання деталізовані нижче.

УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ			
Види робіт	Кількість	Максимум балів за 1	Разом
Робота на лекційному занятті	16	1	16
Робота на семінарському та практичному заняттях	16	1,5	24
Індивідуальне завдання	1	10	10
Підсумковий контроль (екзамен)	1	50	50
Разом:			100
ВИМОГИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ			
Види робіт	Кількість балів за один вид робіт	Критерії оцінювання	
Робота на лекційному занятті	1	<i>Всі лекції з даного курсу мають інтерактивний проблемно-дискусійний характер, отже максимальну оцінку за роботу на лекції отримують здобувачі, які постійно включені у взаємодію.</i>	
	0,5	<i>Мінімальну оцінку отримують здобувачі, які не беруть участі у дискусії, втім демонструють уважність і не відволікаються від ходу лекції на сторонні справи.</i>	
	0	<i>Здобувач не отримує оцінку, якщо не проявляє активності або відволікається від ходу лекції на сторонні справи.</i>	
Робота на практичному та семінарському занятті	1,5	<i>Робота на семінарському і практичному занятті оцінюється, виходячи з того, чи проводив здобувач <u>самостійну роботу</u> для підготовки до цього заняття (опрацювання наукових та інших інформаційних джерел для підготовки повідомлень, вирішення практичних кейсових завдань, тощо), з урахуванням якості виконаної роботи. Максимальну кількість балів здобувач отримує, якщо він демонструє здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом відповідно темі заняття, бере активну участь у дискусіях на занятті, розгорнуто і обґрунтовано відповідає на поточні запитання викладача, правильно і самостійно виконав всі кейсові завдання з даної теми, бере активну участь у виконанні ситуативних завдань та моделюванні професійних ситуацій.</i>	

	1	Здобувач отримує середню кількість балів, якщо не впевнено оперує інформацією за відповідною темою курсу, під час заняття проявляє не високу активність, правильно і самостійно виконав не всі кейсові з даної теми. бере не активну участь у моделюванні професійних ситуацій..
	0	Здобувач не отримує бали, якщо не проявляє активності на занятті, не бере участь у передбачуваних змістом цього заняття видах робіт або виконав завдання з порушенням вимог академічної доброчесності.
Індивідуальне завдання	9-10	<i>Індивідуальне завдання передбачає виконання здобувачем письмової роботи за обраною темою, яка має науковий характер і ґрунтується на аналізі інформації не менш ніж з трьох наукових джерел та усний захист роботи.</i> Максимальну кількість балів отримують здобувачі, які демонструють здатність розробляти та реалізовувати психотерапевтичні, психореабілітаційні та адаптаційні заходи, спрямовані на відновлення психологічного і психічного здоров'я громадян, які перебувають у кризі. Роботу оформлено відповідно до вимог.
	5-8	Індивідуальне завдання виконано частково та потребувало доопрацювання.
	1-4	Індивідуальне завдання виконано частково, доопрацювання не було здійснене, терміни порушені. Робота містить неточності, психокорекційні впливи підібрані недоречно.
	0	Завдання не виконано або виконано з порушенням вимог академічної доброчесності
Іспитове тестування	1-50	Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал.

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені

80-84			програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією-двома значними помилками.
75 – 79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією-двома значними помилками.
70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не носять істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками
65-69			
60-64		E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них оцінена числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, потрібні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21-40			
1–20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєний, потрібні практичні навички роботи несформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна:

1. Андрушко Я.С. Психокорекція: навч.-метод. Посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2017. 211 с. <http://surl.li/bxxgi>
2. Каліна М.Ф. Психотерапія: підручник. К.: «Академвидав», 2010. 288 с. https://library.udpu.edu.ua/library_files/432663.pdf
3. Мушкевич М. І., Чагарна С. Є. Основи психотерапії. Луцьк: «Вежа Друк», 2014. 420 с. <https://core.ac.uk/download/pdf/153588416.pdf>
4. Основи психотерапії: навч. посібник / К.В. Седих, О.О. Фільц, В.І. Банцер та ін.; за ред. К.В. Седих, О.О. Фільц. К.: Академвидав, 2016. - 191 с. <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/6549/1/Schestipalova.pdf>

Допоміжна:

5. Карпенко Є. Методи сучасної психотерапії : навч. посібник. – Дрогобич: Посвіт, 2015. – 116 с. <http://surl.li/bxxgsc>
6. Михальченко Н.В. Психотерапія з психокорекційною роботою. Навчально-методичний посібник. / Автор-упорядник Михальченко Н.В. Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2018. 236 с. <http://surl.li/bxwzxx>
7. Сміт П., Дирегров Е., Юле У. Діти та війна: навчання технік зцілення. Укр. переклад – Інститут психічного здоров'я УКУ, 2014. 96 с.
8. Brems С., Rasmussen С. Child psychotherapy and counseling. Long Grove: Waveland Press, 2019. 434 p. <https://www.docme.su/doc/226618/brems-k.-polnoe-rukovodstvo-po-detskoj-psihoterapii>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://psychologiya.com.ua/psixologicheskie-testy/27-psixologicheskie-testy-blankovye.html>
2. <https://www.psychotherapy.net/>
3. <https://www.agpa.org/>
4. Філіпова Е.В. Дітяча і підліткова психотерапія. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://stud.com.ua/43092/psihologiya/dityacha_i_pidlitkova_psihoterapiya
5. <http://www.psystudy.com/>